

Mr. SLAVKO JARAM
Dr. KREŠIMIR ACINGER
Fakultet prometnih znanosti
Zagreb, Vukelićeva 4

Promet i prostor
Pregled
UDK: 654.1/.94(4)
Primljeno: 25.01.1990.
Prihvaćeno: 24.09.1990.

RAZMJENA PTT USLUGA IZMEĐU JUGOSLAVIJE I EVROPE

SAŽETAK

Izneseni su podaci i analizirano kretanje pismovnih, paketskih, telegrafskih i telefonskih usluga koje se razmjenjuju s Evropom u razdoblju od 1979-1988.g. Predlaže se koncentrirati ulaganja u modernizaciju telefonije, razvoj mreže za prenos podataka i racionalizaciju ostalih usluga. Eventualnim ulaskom Jugoslavije u EZ došlo bi do povećanja PTTprometa i povećanih ulaganja u dohodovnu telekomunikacijsku mrežu.

1. UVOD

PTT-sistem je infrastrukturna djelatnost koja utječe na funkcioniranje i razvoj privrednih i društvenih djelatnosti - on je civilizacijska tekovina čovječanstva. U posljednje vrijeme razvoj informatičke tehnologije dovodi do krupnih promjena na svim područjima pa i u PTT sistemu, gdje dolazi do uvođenja novih usluga i do promjene u strukturi klasičnih usluga. Razmjena PTT usluga između Jugoslavije i Evrope je intenzivna i ona je pokazatelj međusobne privredne i socio-kulturne povezanosti.

U ovom radu analizira se razmjena pismovnih, paketskih, telegrafskih i telefonskih međunarodnih PTT usluga u razdoblju 1979-1988. s ciljem da se ocijeni njihovo dalje kreiranje u času kada u Evropi dolazi do integracijskih procesa, što bi trebalo dovesti do povećanog protoka ljudi, roba, usluga i kapitala, a time također do ubrzanog razvoja PTT sistema.

2. KRETANJE PTT USLUGA U RAZMJENI S EVROPOM

2.1. Pismovne usluge

Kretanje broja pismovnih pošiljaka između Jugoslavije i Evrope za razdoblje 1979-1988. u otpremi i u prispjeću prikazano je na slici 1. (u mln usluga/godišnje) [2]. Prema nomenklaturi Zajednice JPTT u pismovne usluge spadaju slijedeće vrste pošiljaka: pisma, dopisnice, tiskanice (knjige, novine, časopisi), aogrami, mali paketi, sekogrami i pisma s označenom vrijednošću.

Iz prikaza se vidi da je broj pošiljaka u otpremi (izvozu) i u prispjeću (uvozu) podjednak, te da razmjena u oba pravca pokazuje smanjenje prometa (izuzetak je 1981. godina). Prosječna stopa opadanja iznosi -3% godišnje za

uvoz i 4,5% za izvoz. Najveća je razmjena sa SR Njemačkom na koju otpada oko 40% prometa u otpremi, odnosno oko 30% u prispjeću.

Smanjivanje pismovnog prometa je opća tendencija, uglavnom zbog supstitucije pismovnog prometa mnogo bržim i komfornijim telefonskim uslugama.

2.2. Paketske usluge

Podaci o broju paketskih pošiljaka u razmjeni s Evropom prikazani su na slici 2. (u 000 komada/godišnje). Vidljivo je da je broj prispjelih paketa prosječno oko 3 puta veći od broja otpremljenih paketa (u 1988, čak 4,3 puta veći), te da je maksimalan promet ostvaren 1982. Nakon toga izvoz se neprekidno smanjuje, dok se uvoz nakon drastičnog pada u 1983. i 1984.g. u posljednjim godinama počeo oporavljati.

Teško je sagledati sve uzroke ovakvom kretanju paketnog prometa, no važan činitelj vjerojatno je opće ekonomsko stanje zemlje, te spora usluga i restriktivni, komplicirani carinski propisi.

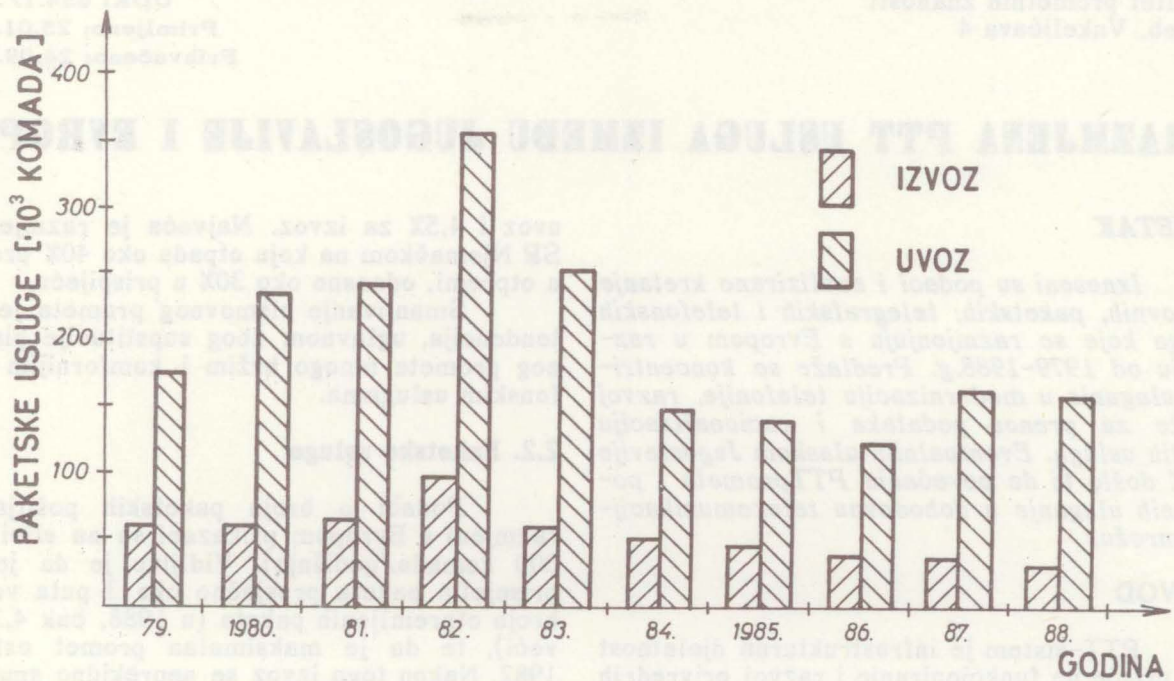
Ako se promatra učešće pojedinih zemalja Evrope, tada je najveća razmjena ostvarena sa SR Njemačkom, koja u uvozu učestvuje s oko 50% prometa, a na zemlje EZ otpada

2.3. Telegrafске usluge

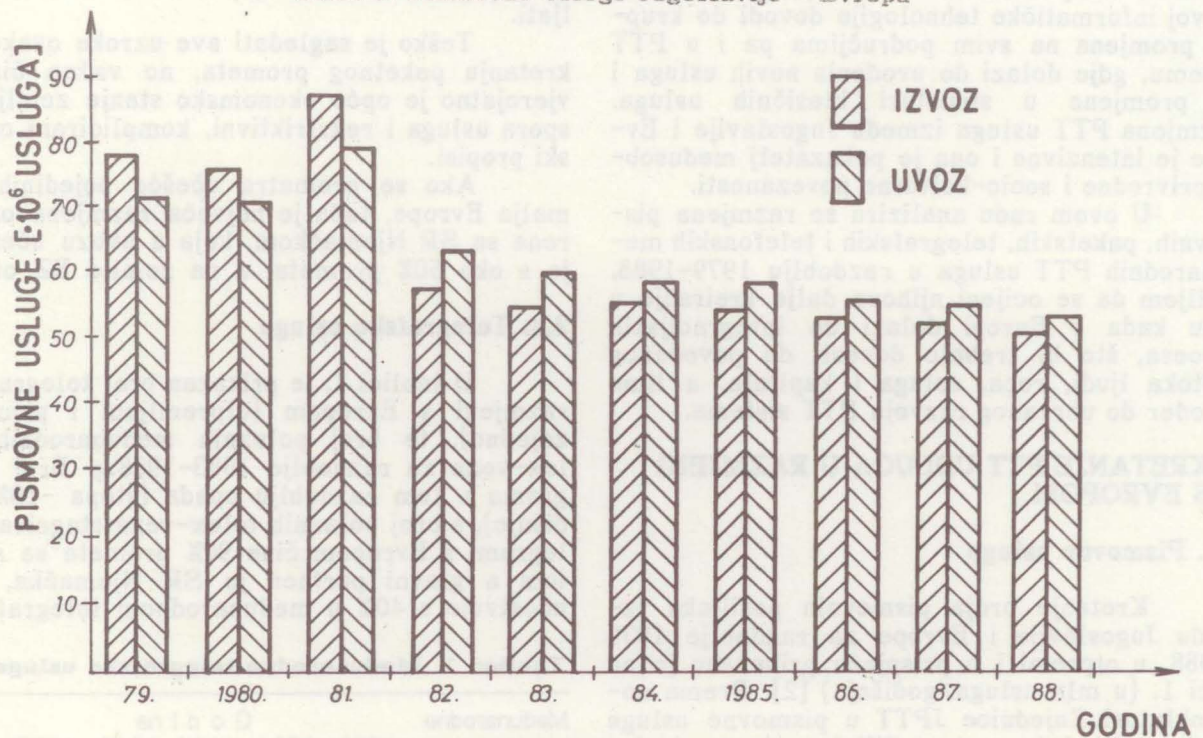
U tablici 1. je prikazan broj telegrama u razmjeni s Evropom (otpremljeni i primljeni zajedno), te broj polaznih međunarodnih telex-veza za razdoblje 1983-1988.g. Broj telegrama u tom razdoblju opada (stopa -10% godišnje), a broj polaznih telex-veza stagnira. Telegrami s Evropom čine 90% prometa sa svijetom a glavni partner je SR Njemačka, koja učestvuje s 40% u međunarodnom telegrafskom

Tablica 1. Međunarodne telegrafске usluge

Međunarodne usluge	Godina					
	1983.	1984.	1985.	1986.	1987.	1988.
Telegrami Yu-EVROPA · 10 ⁶	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7
Telegrami YU-svijet · 10 ⁶	1,2	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8
Polazni telexi · 10 ⁶	4,5	5,0	5,4	5,5	5,7	5,6

Slika 1. Pismovne usluge Jugoslavije - Evropa

Slika 2. Paketske usluge Jugoslavija - Evropa

oko 75%. prometu s našom zemljom. Razlog stagnaciji i opadanju usluga jest zbog supstitucije komfor-nijim i bržim automatskim uslugama.

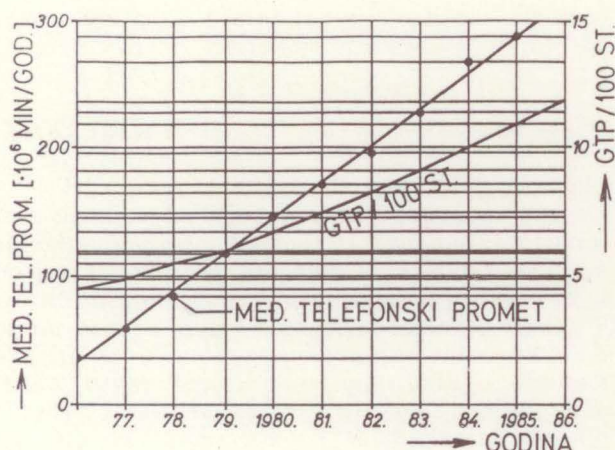
Automatski telegrafski promet izražen impulsima nakon rasta u posljednjim godinama stagnira.

2.4. Telefonske usluge

Kretanje međunarodnog telefonskog pro-meta (odlazni + dolazni je prikazano na slici 3. (u mln minuta/godišnje). Vidljivo je da među-narodni telefonski promet bilježi visoku stopu rasta od 22% godišnje. Promet s evropom sači-

njava oko 90% ukupnog prometa, a glavni partner je SR Njemačka, s kojom se razmjenjuje skoro polovina evropskog prometa.

Na slici 3. je također prikazan razvoj gustoće glavnih telefonskih priključaka, tj. njihov broj na 100 stanovnika (GTP/100), koja danas iznosi 15 GTP/100 s relativno visokom stopom rasta od oko 10% godišnje. Po stupnju razvoja telefonske mreže kasnimo za zemljama zapadne Evrope (30-60 GTP/100) oko 15 godina, pod pretpostavkom da se zadrži visoka stopa rasta [3].

Slika 3. Međunarodni telefonski promet i gustoća telefonskih priključaka

Automatska telefonija za korisnike predstavlja komfornu, dostupnu uslugu (ostvarivu kod kuće, na radnom mjestu, u javnoj telefonskoj govornici), stvara osjećaj privatnosti i tajnosti, omogućuje brzo uspostavljanje veze. Nove vrste usluga, koje su već uvedene (teleteks, telefaks, videoteks) omogućuju prenos znakova i slika telefonskom mrežom, koja time preuzima jedan dio prenosa podataka za kojima postoji velika potražnja. Predstoji uvođenje mobilne radiotelefonije, usluge koja je vrlo atraktivna za sve transportne grane, turizam, terenske službe i sl.

Zbog svega toga postoji velika potražnja pa se može očekivati i dalje visoka stopa rasta međunarodnog telefonskog prometa naročito u razmjeni s Evropom. Uz to je očita potreba za mrežom za prenos podataka (JUPAK) povezanom s Evropom, koja će se kasnije integrirati sa sve više digitaliziranom telefonskom mrežom u integriranu digitalnu mrežu sa zajedničkim službama (ISDN)

3. ZAKLJUČAK

Na temelju iznesenih podataka o razmjeni PTT usluga između Jugoslavije i Evrope mogu se izvesti slijedeći zaključci.

Pismovni promet s Evropom se smanjuje i može se očekivati, zbog supstitucije bržim i komfornijim telekomunikacijskim uslugama, da će se ta tendencija nastaviti.

Paketski promet, sa 3 puta većim uvozom od izvoza, također opada i to zbog ekonomskih poteškoća zemlje, restriktivnih propisa, ali i zbog slabe kvalitete usluga. Razvojem privrede, liberalizacijom carina i poboljšanjem usluga (rokovi, dostava) moglo bi u budućnosti doći do značajnog porasta paketa pošiljaka.

U telegrafskom prometu broj telegrama i polaznih telexa opada, a u automatskom prometu broj impulsa nakon razdoblja rasta počinje stagnirati - zbog supstitucije drugim telekomunikacijskim uslugama.

Telefonski promet bilježi visoku stopu rasta i može se očekivati da će i dalje rasti zbog velike potražnje, širenje mreže i uvođenja novih atraktivnih usluga.

40% do 50% od ukupnog prometa s Evropom odvija se sa SR Njemačkom, a na zemlje EZ otpada oko 75% ukupnog prometa s Evropom, pa unapređenje razmjene s EZ predstavlja prirodni interes za JPTT.

Telefonski promet, naročito međunarodni, ostvaruje dohodak koji se dobrim dijelom koristi za pokrivanje gubitaka u drugim djelatnostima unutar JPTT-a [2]. Razvojna politika trebala bi se koncentrirati na razvoj i modernizaciju telefonije, razvoj mreže za prenos podataka i racionalizaciju unutar ostalih sektora.

Razvoj međunarodnih odnosa u Evropi je takav da bi ubrzo nakon 1992. godine moglo doći do proširenja EZ na gotovo cijelu Evropu. Eventualnim ulaskom Jugoslavije u EZ došlo bi do povećane razmjene ljudi, roba i kapitala, a time i do povećanja PTT prometa. U toj situaciji bilo bi mnogo lakše osigurati kapital za investicije u dohodovnu telekomunikacijsku mrežu, jer bi to bilo od interesa za obje strane.

SUMMARY

EXCHANGE OF POSTAL SERVICES BETWEEN YUGOSLAVIA AND EUROPE

Information in this issue has been provided and respective trends in letter and parcel mail and telegraph and telephone services reviewed as exchanged with Europe in the period of 1979-1988. The authors give recommendations on focused investments in the modernization of the telephone communications, development of the system for data transfer and rationalization of other services. Possible integration of Yugoslavia into the EC would lead to increase in postal services and increased investments in the capital telecommunications network.

LITERATURA

- [1] S. JARAM, K. ACINGER: Trendovi razvitka PTT usluga i analitičke slike struktura njihovih cijena. Suvremeni promet, God. 10 (1988), br. 6, 881-884.
- [2] Poslovni izvještaj i statistika Zajednice JPTT za 1979-1988.
- [3] Zbornik PTT prometa 87, JAZU, Sekcija za promet, Zagreb, 1988.